

Gemeenteraad

G. Haanstra (RO)
J. Stegeman (RO)

uw brief van: ons kenmerk: bijlage(n): datum:
- - - 2 november 2022

Onderwerp: Motie Integrale visie voor Oranjewoud (raad 22 september 2022)

Geachte raad,

In de raadsvergadering van 22 september 2022 nam u een motie aan waarin u ons college het volgende verzoekt/opdraagt:

- tot afronding van het onderzoek naar de toekomst van Oranjewoud zoals dat is aangekondigd in het hoofdlijnenakkoord terughoudend te zijn in het toestaan van majeure culturele, toeristische, recreatieve en economische activiteiten - noch in het parkgebied zelf, noch in de aanpalende gebieden – die een wezenlijke invloed hebben op de kwaliteit van het landschap in termen van natuur, historie, erfgoed en cultuur;
- de gemeenteraad in positie te brengen door na het onderzoek en uiterlijk voor de perspectiefnota 2024 een integrale visie en afwegingskader vast te stellen;
- het betreffende onderzoek met urgentie uit te voeren en dit integraal mee te nemen in de begroting 2023.

Deze brief heeft de bedoeling met u te delen hoe het college deze motie interpreteert.

1. Het onderzoek

In het hoofdlijnenakkoord wordt het Oranjewoud in twee thema's benoemd:

- *Economische eensgezindheid*

Toerisme

Recreatie en toerisme krijgen de aandacht die ze verdienen. Door initiatieven van ondernemers te stimuleren en te erkennen, en door een groene omgeving te faciliteren waar zowel onze inwoners als onze gasten kunnen bruisen en onthaasten. Zo zijn Akkrum en Aldeboarn parels in het watersportgebied van Midden-Friesland die we nog verder kunnen uitbouwen, worden in Oranjewoud natuur en cultuur op een bijzondere wijze met elkaar verbonden, neemt het aantal aansprekende evenementen in Heerenveen steeds meer toe en zijn De Deelen en de Tjongervallei prachtige natuurgebieden waar het fijn wandelen en fietsen is. We geven de toeristische en recreatieve mogelijkheden hier daarom meer ruimte.

- *Doen en laten in landschap en milieu*

Behoud plattelandskarakter en landschap

Van het maken van impactscans en toekomstanalyses tot het zoeken naar alternatieve plannen die minder invloed hebben op de openbare ruimte: we doen er steeds alles aan om het plattelandskarakter van onze gemeente zoveel mogelijk intact te houden. Want het is juist zo mooi als het naast elkaar bestaat: én een ruimtelijk landschap, én brede welvaart. Parklandschap Oranjewoud is hiervan een mooi voorbeeld. Dit gebied mag zijn natuurwaarde niet verliezen. Daarom starten we een onderzoek naar de impact van de toekomstplannen voor dit gebied op de omgeving.

Het gestelde in de motie beschouwen wij als aanvulling hierop:
dat de raad op basis van het onderzoek naar de druk op het parklandschap Oranjewoud een integraal afwegingskader wenst op basis waarvan zij een keuze kan maken voor de toekomstige ontwikkeling voor het gehele gebied Oranjewoud waarbij nadrukkelijk aandacht is voor de toekomstbestendigheid van toerisme en recreatie gericht op natuur, erfgoed, economie en cultuur.

Wij ontlenen hieraan de bandbreedte van het in te stellen onderzoek.

2. Visie en afwegingskader

Uit onze frequente contacten met onder meer plaatselijke belangen, Staatsbosbeheer en werkgroep Vorstelijk Oranjewoud ontvangen wij signalen, in lijn met uw motie, dat er zorgen zijn over de toenemende druk op het gebied. In de op 8 juli 2021 door u vastgestelde Omgevingsvisie is Oranjewoud aangemerkt als gebied van bovenregionale betekenis en van grote waarde. In de visie wordt ook aan de toenemende druk gerefereerd. Wij beschouwen uw motie als verzoek om in die context en gezien de beleefde urgentie de gebiedsuitwerking voor Oranjewoud in de tijd naar voren te trekken.

De gemeenteraad draagt het college op "*de gemeenteraad in positie te brengen door na het onderzoek en uiterlijk voor de perspectiefnota 2024 een integrale visie en afwegingskader vast te stellen*".

Het opstellen van goed en gedragen gebiedsbeleid vereist een doordacht samenspel. Wij willen álle belanghebbenden zoals de inwoners, landgoedeigenaren, ondernemers, bezoekers, en natuurorganisaties uitnodigen om bij te dragen aan het proces om te komen tot deze gebiedsuitwerking. Daarbij vormt de Omgevingsvisie Heerenveen (juli 2021) een belangrijk kader, evenals de bestaande Ontwikkelingsvisie Het Oranjewoud (maart 2013). De ervaring met andere participatietrajecten leert dat de tijd die je vooraf investeert zich later uitbetaalt in de kwaliteit van de visie en in draagvlak en begrip. Daarom denken wij dat het niet haalbaar is om voor de Perspectiefnota 2024 (besluitvorming in het voorjaar 2023) een integrale visie en afwegingskader aan u voor te leggen.

Voorgesteld wordt eerst een startnota voor de visie Oranjewoud op te stellen met een nadere uitwerking van de doelstelling(en), projectafbakening, aanpak, beoogd resultaat (zoals mogelijke doorwerking in bijvoorbeeld regelgeving), tijdspad en financiering. In de startnota wordt specifieke aandacht besteed aan het beoogde participatietraject bij de gebiedsuitwerking. Het samen met het gebied uitwerken zal vele malen sterker resultaat opleveren dan een snel en compact doorlopen proces. De in december in de raad geagendeerde participatienota Heerenveen biedt goede handvatten voor het participatieproces.

Voor (ondersteuning bij) het opstellen van deze startnotitie willen wij externe deskundigheid inschakelen. Mede in verband met de hoge werkdruk in ons ambtelijk apparaat. Wij stellen voor enkele vertegenwoordigers vanuit de raad bij de start en

bespreking van het concept van de startnotitie te betrekken. De ontwerp startnotitie leggen wij eerste kwartaal 2023 voor aan de raad.

De gemeenteraad draagt het college op *"het betreffende onderzoek met urgentie uit te voeren en dit integraal mee te nemen in de begroting 2023"*.

Meenemen van middelen in de begroting 2023 was niet meer mogelijk omdat deze al op route was. Voor het opstellen van deze visie vragen we u om € 75.000 beschikbaar te stellen. Dit regelen we in het vierde verzamelbesluit 2022. Van het beschikbaar te stellen bedrag kan € 25.000 worden gedekt binnen de begroting 2022 van het SEB. Daarmee kunnen we nu al een start maken met dit proces. De beperkte personele capaciteit is een aandachtspunt en vraagt nadere prioritering van werkzaamheden.

3. Terughoudend

De gemeenteraad draagt het college op *"terughoudend te zijn in het toestaan van majeure culturele, toeristische, recreatieve en economische activiteiten - noch in het parkgebied zelf, noch in de aanpalende gebieden – die een wezenlijke invloed hebben op de kwaliteit van het landschap in termen van natuur, historie, erfgoed en cultuur"*.

Deze formulering geeft ruimte voor interpretatie. Het is van belang dat over deze interpretatie duidelijkheid bestaat tussen raad en college

Wij hebben daarom de volgende afbakening gemaakt van de werking van deze passage.

a) Geldend recht

Zowel voor het parkgebied Oranjewoud als de voor aanpalende gebieden gelden bestemmingsplannen, waaraan eenieder rechten kan ontlene. Als vergunningaanvragen worden ingediend die in overeenstemming zijn met geldende bestemmingsplannen is ons college gehouden hieraan mee te werken.

Daarnaast valt ook feitelijk gebruik, waarvoor geen vergunning nodig is, onder geldend recht. Zo laat de bestemming "Bos", waaronder het grootste deel van het parkgebied Oranjewoud valt, extensief dagrecreatief medegebruik en educatief medegebruik toe. Alle activiteiten die onder deze vormen van gebruik kunnen worden gevat, zijn in het parkgebied, zonder nadere afweging, toegestaan. Daarnaast zijn ook op de historische buitenplaatsen gebruiksvormen, zoals congressentra, toegestaan, die vallen onder geldend recht.

Tenslotte zij opgemerkt dat het bestemmingsplan Beschermd Dorpsgezicht Het Oranjewoud beschermende bepalingen bevat voor de landschappelijke waarden en de historische wegen en lanenstructuur.

b) Afwijken of nieuwe bestemmingsplannen

Geldende bestemmingsplannen en nationale wetgeving (Wro en Wabo) geven ons college de bevoegdheid af te wijken van bestemmingsplannen. Bij toekomstige verzoeken om af te wijken (of wijzigen), zullen wij telkens de afweging maken of er aanleiding is terughoudend te zijn, gezien de strekking van de motie. Hetzelfde geldt voor verzoeken om bestemmingsplannen op te stellen voor nieuwe ontwikkelingen in en om Oranjewoud.

Na inwerkingtreding van de Omgevingswet zal bij procedures gebaseerd op deze wet eenzelfde handelswijze worden toegepast.

c) Functioneel

De motie benoemt *culturele, toeristische, recreatieve en economische activiteiten*. Dit betekent dat ten aanzien van activiteiten die niet onder deze beschrijving vallen, geen terughoudendheid wordt betracht. In dit verband is met name van belang dat de functie

wonen niet is benoemd. In het parkgebied zijn de mogelijkheden om verruiming te bieden aan de woonfunctie beperkt, maar in de aanpalende gebieden is dit ruimer. Te denken valt aan planmatige uitbreidingen (Skoatterwâld) en incidentele woningbouw, woningsplitsingen en dergelijke.

d) Lopende initiatieven

Er zijn meerdere lopende initiatieven in het parkgebied Oranjewoud en de aanpalende gebieden, die in verschillende stadia voor voorbereiding of besluitvorming zijn. Wij lopen deze hierna langs, waarbij we per initiatief de stand van zaken weergeven, en tevens hoe deze zich verhoudt tot de strekking van de motie.

- Uitkijktoren Belvédère

Er worden plannen voorbereid voor een upgradering van de omgeving van de uitkijktoren Belvédère. De toren en de directe omgeving worden onderhouden en hersteld. De toegangen tot de toren worden verbeterd en de verblijfsfunctie in de directe nabijheid van de toren wordt aantrekkelijker gemaakt, door een verbeterde gebiedsinrichting en de toevoeging van zitelementen.

De uitkijktoren en directe omgeving is bestemd voor dagrecreatie. De beoogde werkzaamheden en ingrepen passen in beginsel binnen de geldende bestemming.

- Hotel Van der Valk

Het hotelconcern Van der Valk heeft het initiatief genomen een hotel te bouwen in Heerenveen, langs de A32. Hoewel de aangewezen locatie van het hotel op afstand van het parkgebied ligt, kan de locatie in de context van de motie toch worden gezien als liggend in aanpalend gebied. Gezien de omvang kan het hotel worden beschouwd als een majeur project.

Het hotelinitiatief is al geruime tijd in voorbereiding. De gemeenteraad heeft enkele besluiten genomen, waaraan de initiatiefnemer verwachtingen mag ontlenen. Deze raadsbesluiten bepalen ook de ruimte voor ons college bij de uitvoering van de motie ten aanzien van hotel Van der Valk.

Op 21 januari 2019 besloot de gemeenteraad, na een brede maatschappelijke discussie, hotel Van der Valk toe te staan op de locatie aan de Oranje Nassaulaan te Heerenveen. Sindsdien wordt gewerkt aan de verdere planvoorbereiding.

Op 22 januari 2022 stelde de gemeenteraad een voorkeursmodel vast voor de ontwikkeling van hotel Van der Valk en verzocht u ons college een beeldkwaliteitsplan en een bestemmingsplan in procedure te brengen. Sindsdien wordt door de initiatiefnemer en de gemeente gewerkt aan beide plannen.

De gemeenteraad heeft met de hiervoor genoemde besluiten de locatie en de hoofdvorm van het hotel vastgelegd. Van der Valk mag erop vertrouwen dat de gemeenteraad bij deze besluiten alle relevante aspecten heeft afgewogen, die bij de vestiging van het hotel in het geding zijn.

Ons college ziet, gezien deze raadsbesluiten, voor zichzelf geen ruimte om de in motie gevraagde terughoudendheid te betrachten ten aanzien van de voorbereiding van het bestemmingsplan en het beeldkwaliteitsplan voor hotel Van der Valk.

Als de integrale visie en het afwegingskader voor Oranjewoud mede de aanvaardbaarheid van een Van der Valkhotel op de beoogde locatie betreffen, zou ons college bij het opstellen daarvan (kunnen) ingaan tegen een door gemeenteraad reeds uitgevoerde afweging in de hiervoor genoemde raadsbesluiten.

- Aanpassing aansluiting A32 (Oranje Nassaulaan)

Voor de aanpassing van de aansluiting A32 ter plaatse van de Oranje Nassaulaan stelde de gemeenteraad op 5 oktober 2020 een bestemmingsplan vast. Dus de betreffende werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd op basis van geldend recht. Er is een aanvraag afwijking bestemmingsplan in voorbereiding. Deze betreft enkele ondergeschikte constructieve aanpassingen en grenscorrecties, die nodig bleken bij de detaillering van het wegontwerp.

Deze aanpassingen hebben geen invloed op de verkeersaantrekkende werking. Dit betekent dat geen extra belasting van het parkgebied zal ontstaan.

- Reconstructie kruispunt aan de Burgemeester Falkenaweg en Oranje Nassaulaan

Op 5 oktober 2020 besloot de gemeenteraad het kruispunt Burgemeester Falkenaweg en Oranje Nassaulaan te Heerenveen uit te voeren als kruispunt met verkeerslichten. Het college geeft aan dit besluit uitvoering. De aanpassing past voor een deel niet in de geldende bestemmingsplannen. Momenteel is een aanvraag afwijking bestemmingsplan in behandeling, waarmee de strijdigheid met de geldende bestemmingsplannen wordt opgeheven.

De verbeterde verkeersdoorstroming op de kruising is nodig om te voorkomen dat er terugslag van verkeer op de A32 ontstaat, nadat de aansluiting A32 (Oranje Nassaulaan) is verbeterd. Verder wordt voorkomen dat de omgeving van Heerenveen Midden door congestie nadelig wordt beïnvloed en de veiligheid van het langzaam verkeer in het geding komt.

De aanpassingen zijn niet gericht op extra verkeersaantrekkende werking, maar op een goede en veilige verkeersdoorstroming. Er zal daarmee geen extra belasting van het parkgebied ontstaan.

- Klein Jagtlust

Voor Klein Jagtlust zijn plannen voorbereid, mede gericht op een verruiming van de gebruiks- en bouw mogelijkheden van het landgoed, ten opzichte van het geldende bestemmingsplan Beschermd Dorpsgezicht Het Oranjewoud. Klein Jagtlust is gelegen in het parkgebied.

Ons college heeft ingestemd met een voorontwerpbestemmingsplan voor de plannen en hierop inspraak gegeven. De inspraak is nog niet afgerond. Deze ontwikkeling kan worden beschouwd als zijnde majeure culturele en economische activiteiten.

Dit betekent dat afronding van de inspraak wordt opgeschort tot na de afronding van de integrale visie en het afwegingskader voor het parkgebied Oranjewoud.

- Uitbreiding Anna Schotanus

Voor de ouderenzorglocatie Anna Schotanus aan de Marktweg te Heerenveen is een aanvraag in behandeling, die is gericht op vernieuwing en uitbreiding van de locatie. Anna Schotanus richt zich op specialistische en intensieve zorg voor ouderen. Voor de uitbreiding is een afwijking van het geldende bestemmingsplan nodig.

Via de langzaam verkeerstunnel nabij de Koningin Wilhelminaweg is vanaf Anna Schotanus toegang tot het parkgebied Oranjewoud.

Anna Schotanus ligt zelf echter in een parkachtige omgeving: een park met vijver op eigen terrein, de Koningin Wilhelminaweg, het Fluwelenlaantje en de natuurbaan aan de Marktweg. Deze omgeving leent zich prima voor verpozing of wandelen. Daarbij is de langzaam verkeerstunnel met hellingen, die verbinding geeft met het parkgebied Oranjewoud, minder geschikt als route voor zorgbehoevende ouderen.

Dit betekent dat geen verzwaring van de belasting van het parkgebied Oranjewoud wordt verwacht, ten gevolge van de uitbreiding van Anne Schotanus.

- Wijziging entree hotel Tjaarda

Hotel Tjaarda bereidt een aanvraag voor betreffende een aanpassing van de hotelentree. Dit behelst een afwijking van het bestemmingsplan. Het betreft een verbetering van de entree en heeft geen betrekking op extra logiesruimte of significante toename van de terrasruimte. De aanpassing kan als niet majeur worden beschouwd.

- Uitbreiding Museum Belvédère

Museum Belvédère heeft kenbaar gemaakt een uitbreiding van het museum voor te bereiden, die leidt tot meer tentoonstellingsruimte en in potentie hogere bezoekersaantallen. Het museum grenst aan het beschermd dorpsgezicht en ligt in het museumpark dat zich uitstrekt tot de eerste woningen aan de Woudsterweg. Vanaf de locatie van Belvédère is directe toegang tot het parkgebied Oranjewoud. De uitbreiding van het museum past niet in het geldende bestemmingsplan 2e en 3e fase Skoatterwâld.

Dit betekent dat besluitvorming over de (afwijkings-) vergunning wordt opgeschort tot na de afronding van de integrale visie en het afwegingskader voor het parkgebied Oranjewoud.

- Zwemlocatie nabij Museum Belvédère

Museum Belvédère wordt omgeven door water. Bewoners van Skoatterwâld en De Knipe hebben de wens geuit in deze omgeving een zwemlocatie in te richten. Dit zou leiden tot concentratie en beheersing van deze wijze van recreatie. De grootste waterpartijen liggen ten noorden van het museum. Via de Prinsenwijk is er directe verbinding met het parkgebied Oranjewoud.

Het water ten noorden van het museum is opgenomen in het bestemmingsplan 2^e en 3^e fase Skoatterwâld. Het water ten zuiden van het museum ligt in het bestemmingsplan Beschermd Dorpsgezicht Het Oranjewoud. In beide bestemmingsplannen is het water meebestemd voor (dag)recreatie. Dus een zwemlocatie is toegestaan.

- MTB-route langs/door Oranjewoud

Er is een initiatief in voorbereiding om het MTB-gebruik van het parkgebied te concentreren en kanaliseren door de aanleg van een MTB-route. Deze route kan worden geschaard onder het extensief dagrecreatief medegebruik, dat is toegestaan binnen de bestemming "Bos" in het bestemmingsplan Beschermd Dorpsgezicht Het Oranjewoud. Dit gebruik is daarmee toegestaan.

- Lanenplan Oranjewoud

De lanenstructuur is integraal onderdeel van het parklandschap Oranjewoud. De lanenstructuur past binnen de geldende bestemmingen voor het parkgebied. De versterking van de lanenstructuur is daarmee toegestaan binnen het bestemmingsplan

e) Evenementen

- Oranjewoud Festival

Het Oranjewoud Festival is een jaarlijks terugkerend evenement, dat grotendeels plaatsvindt in de Overtuin, met daarnaast verspreide activiteiten in het parkgebied, op de overige buitenplaatsen en op variërende locaties, zoals museum Belvédère, dorpskerken en de Ecolathedraal.

De grote opbouw van dit evenement vindt plaats in de Overtuin. Op de overige locaties zijn geringere installaties en aanpassingen nodig om onderdelen van het festival te faciliteren.

De historische buitenplaatsen, waartoe ook de Overtuin behoort, zijn meebestemd voor sociaal-culturele doeleinden. Hiertoe kan het Oranjewoud Festival worden gerekend. Dit betekent dat het festival voor dit deel is toegestaan. Voor de overige locaties hangt de toelaatbaarheid af van het specifieke gebruik, samenhangend met de bestemming van die locaties.

In algemene zin kan het Oranjewoud Festival worden beschouwd als een toelaatbaar gebruik op basis van geldend recht.

- Arcadia

Arcadia is een cultureel festival dat verspreid plaatsvindt in de provincie Fryslân. Het is een vervolg op Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018. Momenteel (2022) vindt de eerste editie van Arcadia plaats. Het festival duurt 100 dagen. In het parkgebied Oranjewoud is invulling gegeven aan het onderdeel Paradys. Dit is een kunstroute door het parkgebied, startend bij hotel Tjaarda. Deze activiteit is inmiddels beëindigd.

Gezien het karakter kan Paradys worden geschaard onder noemer extensief recreatief medegebruik, hetgeen is toegestaan in het parkgebied.

De verwachting is dat Arcadia driejaarlijks wordt herhaald. Enerzijds is het de vraag of het parkgebied Oranjewoud bij de volgende editie weer als festivallocatie in beeld komt; anderzijds mag worden verwacht dat bij de volgende editie, over drie jaar, een voldoende beeld zal bestaan van de draagkracht van het parkgebied Oranjewoud.

4. Conclusie:

Het college gaat er vanuit dat u zich kunt vinden in voorgaande concretisering en afbakening van het begrip "terughoudendheid" in uw motie, en met de wijze waarop wij voorstellen het gevraagde onderzoek uit te voeren.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders van Heerenveen.
De gemeentesecretaris, De burgemeester,

Jeroen van Leeuwestijn

Tjeerd van der Zwan

